

Posudek na diplomovou práci pana Pavola Mišejky

Filosofické aspekty nauky o Trojici v Teologické sumě Tomáše Akvinského

Autor zvolil zajímavé téma, kterému u nás (ale ani na Slovensku) nebyla dlouho věnována náležitá pozornost. Je proto záslužné, že práce „vyplňuje tuto mezeru“ a je tak „první vlaštovkou“ na akademické půdě, kterou snad budou následovat další. Klíčovým podnětem pro tuto práci i další rozvoj bádání v dané oblasti je nedávno pořízený moderní překlad Tomášova traktátu *O Trojici (STh. 27-43)*, který pořídil pan dr. Karel Šprunk. Velmi si z těchto důvodů cením, že si autor tento značně obtížný námět vybral jako téma své diplomové práce a nezalekl se překážek, které se s jeho zdařilým zpracováním pojí.

Samotnou práci hodnotím jako velmi povedenou; má jasnou a celkově vzato dobře vystavěnou strukturu, autor náležitě pracuje s prameny i sekundární literaturou a vedle znalosti dnes již nezbytného anglického jazyka zvládá také na solidní úrovni latinu, což je i na naší fakultě jev spíše ojedinělý. Velmi oceňuji, že autor pracoval nejenom s českou vědeckou literaturou, ale také si nastudoval mnohé práce v současnosti patrně největšího znalce Tomášovy trinitologie G. Emeryho OP. Mezi další vzácné přednosti řadím autorovu schopnost spekulativně přemýšlet a mám za to, že by tento svůj talent měl dále kultivovat a rozvíjet. Práce je psána s porozuměním a přehledem, což je s přihlédnutím ke značné obtížnosti Tomášova pojednání pozoruhodné.

K práci mám některé dílčí námitky či dotazy, které mohou sloužit jako podněty k diskusi u obhajoby. Nejprve k samotnému názvu, myslím, že námětem práce nejsou jenom filosofické aspekty Tomášovy trinitologie, nýbrž že je to vlastně teologická studie. Protože jsem autorovi název navrhl já sám, část viny беру na sebe, ale lepší název by jednoduše byl *Nauka o Trojici* ...

Vzhledem k náležitému uspořádání textu se mi zdá, že paragraf 4.1. (*Známky osob*) by měl být zařazen později až za pojednání o vztazích původu, neboť předpokládá výklad o vycházení i o vztazích. Podobně se domnívám, že paragraf 3.1. (*Tomášův život a recepce Aristotela*) by měl být zařazen dříve, patrně na úvod. Totéž se mi jeví s ohledem na autorovo pojednání o počtu božských osob na s. 90-94, kdy nejprve vysvětlí, že odlišnost osob je dána jejich relačním protikladem (tak je tomu beze zbytku v případě odlišnosti Otce a Syna), ale odlišnost Ducha sv. od Otce a Syna navíc vyžaduje určitá upřesnění, která se týkají uspořádání mezi úkony poznání a chtění. Autor na daném místě vysvětlí odlišnost Otce a Syna, ale jejich odlišnost od

Ducha sv. ponechává až na později, aniž by čtenáře řádně upozornil. Proč toto téma nepojednal vcelku zaráz? Dále, výklad začínající na s. 95 týkající se jednoty je příliš „hutný“, čtenářsky „nevstřícný“, slušelo by mu, kdyby byl více rozvedený a nebyl postavený převážně na metodě dělení pojmů.

Mám za to, že autor měl přece jenom věnovat trochu pozornosti problematice „*Filioque*“, která byla pro Tomáše jednou ze stěžejních.

V práci je až příliš typografických a bohužel i stylistických chyb. Namátkou uvedu jen některé, např. s. 30 „...jeho tezi...“ správně má být „svou tezi“, s. 63 „...vztah Otce a Syna je založena...“, s. 85 „...vztahy pojaté jako...“ (má být „pojatými“). Některé věty jsou nesrozumitelně formulované, např. s. 73 „...ve stvořeném řádu je Otec stejné...“, s. 97 „...pro Staré byla božská...“ aj.

Poslední věc do diskuse. Na s. 121 autor záslužně připojuje k pojednání o Trojici i „výhled“ na trinitárně pojatou problematiku stvoření. Na s. 123 píše: „*Kdyby byl Bůh mono-personální, veškerá moudrost i dobrota vůle by byla totožná s jeho mono-personální esencí. Plynulo by z toho, že i rozhodnutí stvořit svět by bylo naprosto totožné s jeho bytím, a tak by svět musel existovat stejně, jako Bůh sám nutně existuje.*“ Mám za to, že závěr není správný. Božská svobodná rozhodnutí, např. stvořit, chápe Tomáš sice jako totožná s Boží esencí, ale přesto považuje jejich účinky za nahodilé, protože jsou produktem svobodného Božího rozhodnutí (srov. např. *STh.* I, 19, 3). I když je svobodné Boží rozhodnutí totožné s nutně existující a věčnou Boží esencí, je jeho produkt/tvor nahodilý a (v případě hmotných věcí) trvá časovým způsobem existence. Také se přiznám, že mi není jasná na téže straně věta: „*Takto se nakonec koncept stvoření mono-personálním Bohem bez vztahů založených na vycházení stává nepochopitelným.*“ Je to citace, ale sdílí-li autor její správnost, prosím o vyjasnění.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Mgr. David Svoboda, Ph.D.